

Tendències

NOVES ALTERNATIVES SOCIALS

Una pràctica de voluntariat per orientar adolescents molt comuna en la cultura anglosaxona s'obre camí a Catalunya

MENTORIA

Ensenyar el que la vida ensenya

JAUME V. AROCA
SILVIA OLLER
Barcelona / Palafrugell

El 24 de desembre del 2008, Ferran Roca es va presentar a una cita a cegues amb en Mamadou, un jove tutelat per la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència que havia arribat uns mesos abans a Catalunya. La Mercè feia temps que preparava la reunió. Havia analitzat la personalitat de tots dos en diverses trobades. “La Mercè –explica en Ferran– va pensar que, tret del detall que al Mamadou li entusiasma el futbol i a mi mai no m'ha interessat, les nostres personalitats encaixaven. I la va encertar”.

La història d'en Ferran, en Mamadou i la Mercè és un exemple pràctic d'un triangle de mentoria. En Mamadou és un jove que ara ja té vint anys, que va arribar a la península des de Camasance (Senegal) el 2008. Ferran Roca, 37 anys, és tècnic d'ocupació i treballa a la Diputació de Barcelona. És el voluntari que es va decidir fer de mentor d'en Mamadou, i ajudar-lo en el seu progrés. La Mercè, que va encoratjar i monitorar la relació entre tots dos, és una psicòloga de l'equip de Punt de Referència i va ser qui va idear la trobada entre tots dos. Dels tres, és l'única persona que rep una remuneració per la seva intervenció en aquesta experiència.

A Palafrugell (Girona) hi ha un triangle molt semblant. L'Araleixi. Gemma Boada i Núria Aupí. Totes tres participen en el programa Rossinyol, que té com a objectiu que els estudiants de la Universitat de Girona s'impliquin en la integració de menors que viuen en entorns difícils.

L'Araleixi va arribar de Santo Domingo fa només uns mesos en un programa de reagrupament familiar; la Gemma és llicenciada en Ciències Ambientals i és la mentora voluntària de l'Araleixi. Núria Aupí és la coordinadora del programa.

La idea de la mentoria és molt senzilla: es tracta de posar en contacte joves, sovint tutelats, o fills

En quatre paraules

MENTORIA

És un instrument d'intervenció social que promou les relacions entre persones voluntàries que s'ofereixen per proporcionar suport individual a persones que es troben en una situació de risc d'exclusió social. La relació entre tots dos té l'impuls i la tutela d'un professional.

OBJECTIUS

Els programes de mentoria són molt diversos. Els mentors poden acompanyar joves adolescents tutelats o extutelats en el procés de construir una vida autònoma; poden fomentar la inclusió social dels fills de famílies en risc o, mitjançant el voluntariat corporatiu en empreses, promoure la integració de joves al món laboral mitjançant la recuperació de la figura de l'aprenent.

SELECCIÓ

L'aparellament entre joves i mentors voluntaris és una tasca confiada als coordinadors que durant el primer any monitoren la relació. Al principi els fan un seguiment intensiu –setmanal o quinzenal– i, després, gradualment, quan la relació es consolida els coordinadors “desapareixen”, encara que sempre estan disponibles per si cal.

RESULTATS

Un 70% dels casos de mentoria acaben en èxit, és a dir, les parelles es consoliden al final del primer any de monitoratge. Tenint en compte que es tracta d'una acció voluntària per les dues parts i que, sovint, els joves viuen en situacions inestables, és un percentatge prou alt.

de famílies que travessen algun tipus de dificultat, amb voluntaris que estan disposats a dedicar-los el seu temps, assessorar-los i animar-los a emprendre una existència autònoma.

En realitat, la mentoria recorre a una cosa tan antiga i intuïtiva com la mateixa humanitat: la transferència de l'experiència dels uns als altres. El mateix que passa des de fa mil·lennis entre pares i fills o entre mestres i pupils. Tot els elements de la mentoria es troben en la base del progrés humà. La diferència és que la mentoria promou aquesta relació en unes condicions inicialment artificials.

En efecte, explica Marta Bàrbara, directora de Punt de Referència, “té una virtut afegida i és que crea uns vincles entre segments socials que normalment no entrarien en contacte. No és habitual que un ciutadà integrat socialment comparteixi la seva experiència d'una manera regular amb un jove que viu en una situació de pràctica exclusió social”. “En aquest sentit –puntualitza la Marta– la mentoria apunta també a un determinat model social”.

La relació entre en Ferran, el mentor, i en Mamadou, el pupíl, amb què començava aquesta història ha funcionat. Avui dia en Mamadou és un ciutadà autònom, capaç d'espavilar-se pel seu compte a Barcelona. Té una feina en una botiga de bicicletes i ha aconseguit llogar un pis al Poble Sec de Barcelona. Tot i que li hauria agradat dedicar-se al futbol, que va ser el que el va impulsar a marxar del seu país –és un excel·lent esportista que juga en un dels equips del Sant Andreu– ha estat capaç de reorientar la seva vida i crear el seu propi projecte vital més enllà d'unes expectatives que, com molts projectes migratoris dels més humils, sobre el terreny es van demostrar irreals.

“Si ho penso bé – explica el seu mentor, en Ferran– jo no l'he ajudat gaire a obtenir el que ha aconseguit (en el pla material). Al principi estava molt ansiós per ajudar-lo en tot. Vaig provar de buscar-li feina i no ho vaig aconseguir. Vaig voler crear-li

Amistat. L'Araleixi confia que quan la Gemma, la seva mentora, acabi el voluntariat continuï reunint-se amb ella. La mentoria haurà assolit el seu objectiu final: la creació de vincles socials.

una xarxa d'empara, estimular-lo perquè estudiés aquí el que va deixar penjat al Senegal... Però crec que realment va ser ell qui es va espavilar pel seu compte. Ha estat ell qui ha pres les seves pròpies decisions. Què ha quedat de tot això? Quatre anys des-

BARCELONA

En Ferran ha estat el mentor d'en Mamadou, un jove que ja és autònom

PALAFRUGELL

La Gemma es cuida de l'Araleixi, que va arribar de Santo Domingo fa uns mesos

prés som molt bons amics”.

Una cosa semblant passa entre l'Araleixi i la Gemma. Cada dissabte estan entre tres i quatre hores juntes, un temps durant el qual la petita ha descobert coses que probablement, reclusa a casa, no hauria conegut mai. L'Ara-

leixi pertany a una família monoparental femenina. La seva progenitora treballa en una botiga i està gairebé tot el dia fora de casa i pot dedicar-li molt poques hores a la seva filla.

“Si no fos per aquestes trobades de cap de setmana la nena es passaria el dia tancada a casa amb l'ordinador o la televisió”, explica la seva mentora, la Gemma, que comparteix amb ella moltes aficions com la lectura, el seu amor per la natura i els animals, ballar i nedar.

Per primera vegada, l'Araleixi ha trepitjat una biblioteca, fins i tot s'ha tret el carnet que li permet emportar-se llibres a casa –l'últim, un d'intriga d'Edgar Allan Poe editat en català– i ha anat al teatre per veure una representació d'*Els pastorets*. “Em va encantar. Mai no havia vist la representació del naixement de Jesús en un teatre”, explica l'Araleixi al blog (<http://compartimplegats.blogspot.com.es>) que la Gemma ha creat per difondre els seus avenços com a mentora.

El blog el supervisa Núria Aupí, responsable de l'àrea d'Educació de l'Ajuntament de Palafrugell, que exerceix d'enllaç

**PROMOTORS
DE LA MENTORIA
A CATALUNYA****Punt de Referència**

És una associació sense ànim de lucre que promou la integració de joves tutelats

Fundació Èxit

Dedicada a la inserció laboral de joves en situació de risc mitjançant acords amb empreses

Servei Solidari

Promou la integració de joves i adults amb l'objectiu que assoleixin la plena autonomia personal

Projecte Rossinyol

Programa de la Universitat de Girona que promou la mentoria entre els estudiants

INMA SÁINZ DE BARANDA

entre la universitat i les parelles de mentoria del seu territori.

Per als qui viuen en famílies integrades on no han viscut ni de bon tros cap dels patiments dels joves que han entrat en aquests programes, es fa difícil imaginar que un adolescent vulgui escol-

tar els consells d'un adult. "Però en aquests casos passa tot el contrari –replica Rita Grané, coordinadora de l'organització Punt de Referència–, aquests nois estan més disposats i interessats que ningú a escoltar i a preguntar a algú que estigui disposat a donar respostes".

"Molts d'aquests nois no disposen de la xarxa informal (parents, amics, coneguts...) de què gaudim la majoria de les persones", conclou la Rita. La mentoria intenta reparar tant com pot aquesta mancança.

Ferran Roca, el mentor d'en Mamadou, ratifica l'asseveració que fa la Rita. "En realitat la mentoria ofereix la figura d'algú en qui confiar, amb qui saps que pots comptar. Crec que, més important que l'ajuda que puguis oferir, és el fet mateix que siguis allà, disponible. Que sàpiga que estàs del seu costat. En el fons, això és el més important per a qualsevol persona, per a ell, per a mi i per a tots".

No totes les experiències de mentoria funcionen tan bé com aquesta, tal com reconeix Mercè Garet, la psicòloga que va forjar la relació entre en Ferran i en Ma-

madou. "Un trenta per cent de les parelles fracassen a causa d'abandonaments atribuïbles, en la majoria dels casos, als joves que per algun motiu canvien les seves circumstàncies vitals en poc temps o perquè no han aconseguit entendre de què anava tot això". "Cal ser molt madur per entendre i aprofitar l'oportunitat –afegeix la Mercè–. Quan es produeix un fracàs cal ajudar el mentor i fer-lo entendre que nosaltres podem provar de donar oportunitats però no podem controlar-ne el resultat".

Però si funciona, la mentoria pot encoratjar noves solidaritats. En Mamadou ja ha començat a ensenyar pel seu compte. Fa poc va presentar un curt en què explica les difícils condicions de vida d'alguns dels seus compatriotes, els que recullen ferralla i viuen a les barraques dels descampats del Poblenou. Vol portar el seu documental a Camasance per explicar als joves que com ell volen emigrar, en quines circumstàncies poden acabar vivint aquí, a la pròspera Barcelona.●

Els Estats Units, el país on el mentor voluntari és més habitual

Com en Charlie, un milió

J.V.A. Barcelona

En un capítol de la quarta temporada de *The West Wing* (L'ala oest de la Casa Blanca), la cap de premsa de Jeff Barlett, C.J. Creg, convenç Charlie Young (l'actor Dulé Hill), ajudant del president dels Estats Units, perquè assumeixi la mentoria d'Anthony Marcus, un jove amb molts problemes socials que, fins aquell moment, tenia com a *big brother* un agent de l'FBI mort, Simon Donovan. Des d'una perspectiva local resulta curiós que Aaron Sorokin, el guionista d'una de les sèries televisives més famoses dels Estats Units, es faci ressò d'aquesta pràctica social en un dels personatges centrals de la trama. Però en realitat, és lògic. La mentoria és una pràctica molt estesa als Estats Units i en general a tot el món anglosaxó.

La primera gran organització de mentoria del país, Big Brother Big Sister (BBBS), té els seus orígens a començaments del segle passat a la ciutat de Nova York. En l'actualitat BBBS té 5.000 organitzacions a tot el país i ofereix programes de mentoria a més d'un milió de nens.

La popularitat d'aquest tipus de pràctiques als Estats Units està directament relacionada amb la difusió de les tasques de voluntariat en un país on el tercer sector –les organitzacions socials i cíviques i les empreses sense ànim de lucre– assumeix bona part de la càrrega dels programes d'ajuda social que a Europa van a càrrec de l'administració.

Als Estats Units, la mentoria es desenvolupa també en programes comunitaris, però és a les escoles on ha trobat un gran espai per desenvolupar-se. Els alumnes poden comptar amb el suport específic de voluntaris per millorar el seu rendiment escolar i rebre ajuda per

al seu desenvolupament personal.

A Europa, malgrat que figura en totes les llistes de bones pràctiques de totes les administracions, la mentoria no està tan estesa com als Estats Units. Probablement la Gran Bretanya és el país on ha trobat un camp d'acció més extens, centrat essencialment en programes comunitaris per a sectors de la població en situació de risc (immigrants, antics reclusos) i també a les escoles. El moviment va rebre un fort impuls

WIREIMAGE

Dulé Hill, Charlie Young a *The West Wing***PER SABER-NE MÉS...**

Es busquen voluntaris

■ L'organització Punt de Referència ha assumit la coordinació a Catalunya de les entitats que fins ara practicaven la mentoria separatament. De fet, tot i que el nombre de parelles de mentors encara és reduït, fa deu anys que la pràctica d'aquest tipus de voluntariat es desenvolupa a Catalunya. Totes les organitzacions necessiten ara voluntaris. Més informació a:

info@puntreferencia.com

DEDIQUEU PART DEL VOSTRE TEMPS LLIBRE AL VOLUNTARIAT?
www.lavanguardia.com/participacion

A Europa, malgrat que es reconeix com una bona pràctica, la mentoria és molt incipient

després dels incidents amb joves als carrers de Londres el 2011.

A França, l'organització que reuneix totes les entitats de mentoria (*parrinage*) en reconeix unes vint a tot el país. A Espanya les xifres encara són més insignificants. I a Catalunya (vegeu la part superior d'aquesta pàgina) només hi ha quatre entitats que s'hi dediquin.●